

Unustagem uued liikmed

(Tänane ettekanne ei puuduta Euroopa Liidu edasist laienemist)

Selles maailmajaos on tegu tähtpäevade tähistamise aastaga. Mina isiklikult ei ole kunagi eriline numbrimaagia pooldaja olnud. Ümmargused tähtpäevad on lihtsalt kümnendsüsteemi tekitatud funktsioonid ning heksadetsimaalsüsteemis arvutades – nagu seda tehakse arvutikeeles – tähistaksime neid tähtpäevi hoopis teisel ajal.

Olgu kuidas on, kahekümne aasta möödumine Poola ümarlauast ning sotsialismi raudse rusika murdumisest siinsamas, Saksamaal, Ungaris ja pisut enne seda ka Tšehhoslovakkias on minu arvates üks kõige enam tähistamist vääriv sündmus. Päris kindlasti toetan ma Timothy Garnton Ash'i seisukohta, mille kohaselt 1989. aasta oli parim aasta Euroopa ajaloos. Parim üleüldse.

Ühtlasi oli tegemist parima aastaga ka minu elus, kuna see tähistas väljastpoolt peale surutud ning kohalike kurikaelte poolt kehtestatud, elajaliku ning mõrvarliku süsteemi lõppemist, mille taga olid kuritegelikud, hullumeelsed ja kommunismivabade riikidega võrreldes oluliselt enam korrumppeerunud isikud ning mis mõjutas kõigi Ida-Euroopas elavate inimeste elusid.

Lisaks tähistasime – küll oluliselt väiksema pidulikkuse ja aplombiga – esimese viie aasta täitumist Euroopa Liidu koosseisus; nimetatud sündmus leidis aset viiesteist aastat pärast esimesena mainitud. Mõistagi on need kaks sündmust omavahel tihedalt seotud; ilma esimeseta ei oleks toimunud teist. Kommunistlikul, inimõigusi rikkual Ida-Euroopal ei olnud midagi ühist Euroopa ega ülejäänud maailmas valitsenud demokraatiaga. Lisaks saame – ja peame – käsitlema vahepealseid viitteistkümmet aastat kui minimaalset ajavahemikku, mis läks kaotsi tänu 70 aastat tagasi sõlmitud Molotovi-Ribbentropi paktile (ka nimetatud leppe aastapäev oli tänavu) ja sellest johtuvale.

Tegemist oli nii Euroopa kui ka maailmakorra olulise ümberkorraldamisega, mida ei saa lugeda vähem oluliseks 1918. aasta ning impeeriumide kokkuvarisemise järel aset leidnud muudatustega, mis panid tagasisaates aluse pooles Euroopas poole sajandi jooksul valitsenud

pealesunnitud, eluks kõlbmatu ja vägivaldse kontrollirežiimi kehtestamisele.

Enamgi veel, tegemist oli ümberkorraldustega, mis panid, erinevalt Teise Maailmasõja lõpust, aluse oluliselt parematele sündmustele. Jah, muidugi andsid Lääne poolele kolinud ida-sakslased natuke põhjust kaebamiseks; samuti olid Lääneriikide kulutused üheksakümnendatel mõningail juhtudel kavandatutest suuremad. Kui vastutasuks vähenesid märkimisväärselt kaitsekulutused, haihtusid meid külma sõja perioodil vaevanud hingemattev ängistus ja hirm oma turvalisuse pärast. Ja otse loomulikult avanesid Ida-Euroopas tohutud võimalused ettevõtluse arendamiseks. Läänest pärit ettevõtete jaoks – alates pankadest ja lõpetades veevärgifirmadega, toidukaupade, rõivaste ning tarbekaupade müüjatest ning autotootjatest – avanesid äkki tohutud uued turud. Põhimõtteliselt võib öelda, et kommunistliku totalitaarregiimi kokkuvarisemine meie mandri idaosas tõi meie kõigi jaoks kaasa uusi võimalusi.

Võidurelvastumine vastastikuse hävitamise nimel on möödaniikuks saanud. Meie turvalisusega seotud hirmud keskenduvad nüüd iseendid ja meid õhku laskvatele valitsusvälistele osalejatele ja potentsiaalselt katastroofiliste tagajärgedega küberrünnakutele; kunagise kahe relvastatud leeri – Lääne- ja Ida-Euroopa asemele tulid kõigepealt tolli- ja passikontrollipunktid ning viimasel kümnendil on viimaks kadunud ka need, kuna kaheksa endist Varssavi Pakti riiki ühinesid kõigepealt Euroopa Liidu ja seejärel Schengeni tsooniga.

Kõike seda on oluline meeles pidada täna, mil me upume finantskriisiga kaasnevatesse viimsepäevaennustustesse ning loeme iga päev ajalehtede arvamislehekülgedelt näkku kargavaid, suurtähtedega trükitud pealkirju: ühe ajastu lõpp või kapitalismi lõpp. Euroopa tänavune prognoositav SKP 4% või üksikus Ida- ja Lääne-Euroopa riigis koguni veelgi äärmusliku 10-14% langus ei paiska meid tagasi primitiivsesse paleoliitikumi ning küttide ja korilaste eluviiside juurde ega isegi kaootilisse, populistlikku ja autoritaarsesse 1930ndate aastate Euroopasse, vaid reaalsusesse; olukorda, milles meie majandus oli umbes viis aastat tagasi ajal, mil Euroopa Liit viis läbi oma neljandat ning seni suurimat laienemisetappi.

Seega, läheneme olukorrale õige nurga alt. Jah, suure tõenäosusega toimuvad finantsturgude regulatsiooni osas pikaajalised muudatused ning kaotatud väärtuste taastamiseks tuleb läbi käia pikk tee. Aga kas see on käsitletav ka maailmakorra muutumisega? Mina nii ei arva.

Igasugu aastapäevade puhul on probleemiks tõsiasi, et need ei lase meil keskenduda olevikule. Oleviku all pean ma silmas küsimust, milline on meie – Eesti, Poola ja teiste 1989-91. aastal iseseisvunud riikide – koht tänases Euroopa Liidus? Kas meil on õnnestunud maha lõhkuda

meid Euroopas lahutav müür?

Täna ütlesin, et see ei ole meil õnnestunud. Kasutan oma ettekandes läbivalt minu jaoks äärmiselt ebameeldivat väljendit: uued liikmed. Kuid ma kasutan seda väljendit mitte seetõttu, et seda saab või tuleb lugeda sobivaks, vaid seepärast, et tegemist on meile pealesurutud iseloomustusega, millele "vanad liikmed" omistavad rohkesti erinevaid tähendusi, muu hulgas "ebakompetentne", "mitte-eurooplane", "russofoob", juhipositsiooni täitmiseks kõlbmatu. Ja ma väidan, et üksnes ühiselt tegutsedes, õnnetuks just "uute liikmetena", on meil võimalik tänase päevani püsinud eraldusjoon kustutada. Euroopa Liidu varasemate laienemiste puhul ei olnud uue liikme staatusel niisugust tähendust. Ei 1973. aastal (Taani, Iirimaa, UK), ei 1986. aastal (Kreeka, Hispaania, Portugal) ega ka 1995. aastal (Rootsi, Soome, Austria).

Väidaksin, et tegemist on oluliselt tõsisema probleemiga, mida aeg ei lahenda. Üheksa aastat tagasi kutsuti mind Joschka Fischeri poolt korraldatud „Euroopa tuleviku“ üritusteseeria raames ettekandega esinema Humbolti Ülikooli; nimetatud ürituste seeria kulmineerus alles eelmisel esmaspäeval, mil viimaks jõustus Lissaboni lepe.

2001. aastal, mil Eesti ja Poola alles liitumisläbirääkimisi pidasid, kasutasime määratlust "konstitutsioon". Tõin oma ettekandes välja probleemid, millega meil tuleb laienemise järel rinda pista. Üheks selliseks probleemiks oli Lääne-Euroopa suhtumine peagi Liiduga ühinevatesse riikidesse. Tookord tsiteerisin ma nimeka lääne-eurooplase, tegelikult koguni Euroopa Parlamendi endise presidendi sõnu.

"Eelolev laienemine ei ole mitte ühegi varasemaga võrreldav. See on tõsiasi, mis ei ole seotud üksnes – ja eeskätt – Liidu lääne- ja potentsiaalse idapoolse elustandardi tohutute erinevustega. Sellest veelgi olulisem on asjaolu, et Kesk- ja Ida-Euroopa riikide kodanikud ja poliitikud erinevad praeguste EL liikmesriikide kodanikest ka poliitikutest oluliselt ka oma rahvuslike emotsionaalsete traditsioonide, kogemuste, huvide ja väärtushinnangute poolest. Meil tuleb üle saada mitte üksnes 50 aasta pikkuse eraldi arenguprotsessi tagajärgedest, vaid ka oluliselt vanematest ning veelgi suurematest erinevustest, mille juures peituvad sügaval Euroopa ajaloos."

Kuidas, palun? Kas tõesti arvatakse, et Kesk- ja Ida-Euroopa inimesed erinevad oluliselt praeguste EL Liikmesriikide elanikkonnast oma *rahvuslike emotsionaalsete traditsioonide, kogemuste, huvide ja väärtushinnangute poolest*

?

Ma ei hakka praegu pikalt norima selle näite kallal, mis iseloomustab konkreetset suhtumist toonastesse kandidaatidesse, tänastesse endisest kommunistlikust idablokist pärit liikmesriikidesse. Samas olen veendunud, et tsiteeritud lõigu alltekst vihjab sellele, et kuni selle hetkeni tähendas EL laienemine inimesi nagu "meie"; et tegemist on klassikalise näitega suhtumisest "meie" ja "nemad". Aga kui see on praeguseni nii olnud, siis kaalume me täna hoopis teistsuguste veidrate olendite kaasamist, niisuguste, kes eeltoodud tsitaadi kohaselt küll elavad samal kontinendil, kuid erinevad meist oma *rahvuslike emotsionaalsete traditsioonide, kogemuste, huvide ja väärtushinnangute poolest*

Siinkohal ei saa jätta *in passim* mainimata, et eeltoodud tsitaadi autor ja paljud teised Lääne-Euroopa demokraatlike traditsioonide ülistajad unustavad mingil põhjusel ära – või eiravad – asjaolu, et esimene konstitutsiooniline vabariik Euroopas asutati just siinsamas Poolas ja selleks oli Rzeczpospolita.

Juhul, kui selle kümne aasta taguse väljaütlemise näol oleks tegemist olnud pelgalt laienemiseelse ärevusega, poleks vaja muretseda. Mina usun, et tegemist pole mitte üksnes püsima jäänud, vaid lausa mõõdetava suhtumisega. Kunagi kvantitatiivsetele uuringutele keskendunud ühiskonnateadlasena kasutaksin oma väite tõestamiseks arve.

Euroopa Liidul on hetkel välisriikides 158 esindust ehk EL saatkonda. Lissaboni leppe kohaselt need reorganiseeritakse ning neist saab välisteenistus. Minu küsimus oleks täna teile järgmine: kui mitut nimetatud 158 saatkonnast juhivad täna, EL liikmestaatuse saamise kuuendal aastal, uutest liikmesriikidest pärit inimesed?

Ühtainust.

Teiseks, EL juhtimissüsteem on üles ehitatud peadirektoraatidele. Peadirektoraate on kokku 41. Tegemist on kõige ehedama "Brüsseli bürokraatiamasinaga", millest euroskeptikud räägivad. Kas keegi oskab mulle öelda, mitme nimetatud neljakümne ühe direktoraadi eesotsas on keegi 100 miljonist viimastel aastatel Euroopa Liidu kodanikuks saanud isikust, kellest 75 miljonit on EL kodanikud juba kuuendat aastat? Tahab keegi pakkuda?

Vastus on null.

Võrdluseks toaksin siinkohal Hispaania (rahvaarv 45 miljonit inimest) ühinemise – kolmest hispaanlasest said direktorid kohe pärast liitumist.

Kas asi on selles, et mõned kodanikud on madalama kvalifikatsiooniga? Vähem intelligentset? Mulle meenuvad neli USA aatompommi loomisega seotud töörühma kuulunud tippteadlast ja 1940ndatel aastatel aset leidnud lugu, mil Leo Szilard, Eugene Wigner ja Edward Teller pärast seda, kui Robert Oppenheimer ruumist väljus, ringi vaatasid, mõistsid, et nad omapead ning üks neist sõnas: "Väga tore, nüüd saame ungari keeles rääkida."

Kas uued liikmed on kõrgetel ametikohtadel esindamata seetõttu, et erinevad oma *rahvuslike emotsionaalsete traditsioonide, kogemuste, huvide ja väärtushinnangute poolest* ?

Igasugu ametitesse määramiste puhul jääb pidevalt kõrva see, kuidas räägitakse poliitilise kontrolli "tasakaalustamise" vajadusest. Naised, sotsialistid, konservatiivid, suured ja väikesed. Uutel ja vanadel ei tundu poliitilise korrektsus kontekstis tähtsust olevat.

Samas on see oluline. Ümberlükkamatutest arvandmetest kaugemale vaadates kogeme veel enam raskuseid. Kindlasti on probleeme, mis meid "vanadest liikmetest" oluliselt erineval viisil mõjutavad. Saksamaa ja Prantsusmaa on üldkogu eel kantsleri ja presidendi kohtumisi korraldanud juba Liidu algaastatest peale. Sedasama teevad koostöö raames Beneluxi riikide peaministrid. Ja kui siis Visegrad sama teha otsustan, öeldakse selle peale: "kui nad hakkavadki alati enne korralisi istungeid kokku saama, võib see teatud küsimusi tekitada." Ka see lause on pärit ühe eelmainitud valitsusjuhi suust.

Juhul, kui uutel liikmetel tekivad tõsised probleemid – näiteks möödunud aastane invasioon Gruusias – siis neid ignoreeritakse, loetakse russofoobideks ning kui siis viimaks edasises tegevuses kokku lepitakse, eiratakse ka kokkuleppeid.

Veelgi laiemas plaanis tasub heita pilk sellele, kuidas jagunevad otsustuspädevate tippjuhtide

ametikohad Euroopa Liidus 2009. aastal. Vakantsed olid neli positsiooni: valiti komisjoni ja EL presidenti, välisministrit ja siia ritta võib Euroopa esindajana lisada ka NATO peasekretäri. Uute liikmete nimetamine nimetatud positsioonidele ei tulnud kordagi tõsiselt jutuks, Radek Sikorski mainimine võimaliku NATO peasekretärina ehk välja arvatud. Viimatinimetatu tõestab jällegi veenvalt minu seisukohta: press ja diplomaadid kinnitasid eraviisilistest vestlustes, et nii tark mees kui Sikorski ka poleks, ei tule tema kandidatuur kõne alla, kuna venelastele see ei meeldiks.

Tuleb tõdeda, et selles mõttes oleme pärast 1989. aastast tõesti pika tee läbi käinud: NATO peasekretäriks saamine sõltub sellest, kuidas Moskva asjasse suhtub.

Laiemas plaanis võiksime küsida, kes uued liikmed EL-is ikkagi täpselt on?

Ma ei püstita neid küsimusi seetõttu, et olen euroskeptik. Pigem vastupidi. Ma olen praegu ja olen viimased viisteist aastat, alates hetkest, mil Eesti alustas teekonda EL liikmestaatuse saamiseks, olnud üks selle kontinendi kõige veendunumatest integratsiooni pooldajatest ja kõik minu senised sõnavõttud on seda toetanud.

Ma tõstatan neid küsimusi ja viitan sedalaadi dramaatilisele ebavõrdsusele hirmust, et Euroopa projekt kukub läbi, kui me lubame jätkuvalt sedalaadi Jim Crow lähenemist liikmesriikidele: madalama astme ametiposte täidavad uute liikmesriikide kodanikud, kuid tegelikult jätkavad Liidu juhtimist vanad olivad. Mis veelgi olulisem, Euroopa projekt ebaõnnestub, kui me ei võta midagi ette liikmesriikide kodanike kirjeldatud kohtlemise – päritoluriik määrab ära sobivuse ühele või teisele ametikohale – lõpetamiseks. Või kus mure välis- ja julgeolekupoliitika on õigustatud lähtuvalt sellest, kas selle tõstatab uus või vana liikmesriik.

Kuid ärgem piirdugem pelga kaeblemisega. Me saame ja peame sellist asjade seisut muutma, mitte üksnes meie enda pärast, vaid ka Euroopa Liidu toimimise nimel.

Näiteks on meil nüüd Lissaboni lepe, mis annab nii rahvusriikide kui ka Euroopa parlamendile senisest oluliselt rohkem volitusi. Mõlemal on täita oma roll.

Eelolevatel kohtumisel EL volinikega peavad Euroopa Parlamendi liikmed volinikukandidaatidelt enne nende määramist saama kinnituse selle kohta, et peadirektooraatidega seotud nimetamised peegeldavad Euroopa Liitu tervikuna, mitte üksnes selle 2004. aastale eelnenud *status quo*

'd. Uue välisesteenistuse loomise eest vastutava välisministri nimetamine peab olema sõltuvuses kindlast deklaratsoonist, mille kohaselt praegune absurdne ning diskrimineeriv süsteem EL esinduste ametikohtade täitmiseks lõpetatakse.

Ka rahvusparlamendid peavad oma uute õiguste osas senisest kindlamad olema. Uute liikmesriikide rahvusparlamendid peavad EL poliitikaid endale senisest enam teadvustama ning oma kodanike õiglase esindatuse EL struktuurides enda jaoks prioriteedina kehtestama.

Kuni praeguse hetkeni olen ma rääkinud üksnes uute liikmete kohtlemise kõige ebameeldivamatest aspektidest. Samas on need Liidu reaalse tegevusega võrreldes pisiasjad. Tõsi küll, meie probleemidele saab osaks väiksem tähelepanu, kuna me pole Komisjoni bürokraatlikus juhtimismehhanismis, peadirektooraatides ja välisesindustes esindatud, kui juhul, kui soovime, et EL oleks ka meie EL, peame senisest enam rõhuma probleemidele, mis mõjutavad Euroopa Liitu tervikuna ning mille puhul üksikute riikide rahvuslikud huvid on põhjustanud ülejäänud EL mahajäämuse. Ja need probleemid ei ole seotud EL välispoliitikaga.

Kolmeks peamiseks valdkonnaks, mille pärast EL täna kõige enam muret tundma peaks, on Euroopa Liidu energiaturvalisus; korruptsioon, eeskätt poliitilise eliidi korruptsioonile ahvatlemine autoritaarsete riikide poolt; ja viimaks proteksionism ehk teisisõnu suutmatus nelja põhivabadust ja õigusnorme täies mahus rakendada.

Kõik need valdkonnad on tegelikult omavahel seotud.

Kõigepealt energiaturvalisus. Tegemist on valdkonnaga, mis jääb sageli üsna hämaraks tänu torujuhtmete tehniliste üksikasjade loetlemisele, millele järgneb kiire üleminek laialivalgivatele üldistustele, mis eiravad konkreetseid ja olulisi tõsiasi.

Paraku oleks vale väita, et Euroopa energiaga varustamine Venemaa poolt on kindel variant ning Ukraina energiakraanide sulgemine jaanuaris oli ühekordne probleem, mis leidis adekvaatse lahenduse tänu energiavarustuse tehnilisele ümbersuunamisele. Ukraina

gaasivarustuse katkestamine möödunud talvel ei olnud mitte üksnes 2005-2006. aasta talvel toimunud demokraatlikele valimistele järgnenud kordusetendus, vaid lihtsalt üks sündmus enam kui 30 poliitiliselt motiveeritud energiatarnete katkestamise jadas, mis on aset leidnud viimase kahekümne aasta jooksul.

Eesti, Läti ja Leedu on kõik omal nahal kogenud energiatarnete katkestamisi, mis on järgnenud Moskva jaoks ebameeldivatele poliitilistele või isegi rangelt ärilistele erastamisotsustele. Nii suleti naftajuhe "Družba" Leedus pärast seda, kui riigi valitsus tegi otsuse naftatehase erastamiseks lääne firmale. Kui Tšehhi Vabariigi poliitikud keeldusid tegutsemast Moskva soovide kohaselt, keerati kinni nende naftakraanid. Teisisõnu, energia pole mitte üksnes vahetuskaup või äriline abivahend, vaid poliitiline tööriist. Juhul, kui me ei tunnista endale, et tegemist on tööriistaga ning seda kasutatakse abivahendina välispoliitikas, tuleb meil Euroopas kogeda üksjagu probleeme.

Ma ei ole nõus väitega, et meil on sõltumatu energiavarustus. Liigagi palju kordi oleme pidanud olema tunnistajaks majanduslikult läbimõtlematutele otsustele, mis on olnud ajendatud poliitilistest kaalutlustest. See lihtsalt on nii.

Küllaltki paradoksaalselt vähendas külma sõja lõppemine meie turvalisust antud valdkonnas. Pidevalt koratakse mantrana, kuidas Venemaa on olnud 40 aastat igati usaldusväärseks maagaasi allikaks. Tõepoolest, külma sõja aegse ideoloogilise vastasseisu ajal oli meil tõeline sõltumatus, sõltumata ideoloogiast. Ühel pool oli raha, teisel pool gaas ja kõik said aru, et ärisuhteid ei tohi rikkuda igasugu muud küsimused, olgu selleks siis SS-20 lõhkepeade paiknemine või muud probleemid. Alles viimase kahekümne aasta jooksul on energiast kujunenud poliitiline tööriist – see, kas kraanid keeratakse kinni või mitte, tuleneb täna poliitilistest, mitte majanduslikest asjaoludest. Tegemist ei ole analüütilise järeldusega: kui te loete Venemaa välisministri kodulehelt tema poliitilisi seisukohti, näete isegi, et valitsus käsitleb energiaressursse poliitilise tööriistana.

Seega on eriti oluline, et me ei laseks oma valvsusel hajuda, kui kuuleme ärimehi rääkimas, et tegemist on pelga äriga. Äriinimeste puhul peab see kahtlemata paika. Kuid Euroopa, Euroopa Liidu ning selle kodanike jaoks ohustavad energia ja selle kasutamine tööriistana tõsiselt sõltumatu otsustusprotsessi kohaldamise võimalusi demokraatlikes ühiskondades.

Poliitikast enamgi on ideoloogilise vastasseisu lõppemine endaga kaasa toonud käitumismalle, mida me külma sõja päevil aktsepteerinud ei oleks. Kes oleks 1980. aastal endale ette

kujutanud, et endine EL ja NATO juht asub tööle välisriigi valitsusele kuuluvas gaasivarustusfirmas, millega ta oma ametiajal ärilisi kokkuleppeid sõlmis? Valitsuse poolt kontrollitav ettevõtte, mis kasutab korduvalt oma juhtpositsiooni riigifirmas poliitiliste eesmärkide saavutamiseks?

Tegemist on oluliselt laiemal probleemiga, millega meil leppida tuleb. Tänapäeval ei ole enam mingiks harulduseks olukorrad, kus turulepääsu nimel konkureeriv Aafrika riik sõlmib lepingu mõne Aasia maaga – pärast seda, kui too on Aafrika valitsust suure välisabisaadetisega meele pidanud. Küsimus tuleb püstitada hoopis nii: „Kuidas meie, eurooplased, sedalaadi keskkonnas konkureerima peaks?“

Vastus on lihtne – ei peagi. Kui autoritaarsed riigid vahetavad ideoloogiaid ja kasutavad oma eesmärkide saavutamiseks raha, kui rahas suplevad autoritaarsed naftariigid kasutavad demokraatlike ühiskondade poliitikutega manipuleerimiseks energiavarusid või hämaraid vahendeid meie firmade turult väljapuksimiseks, puuduvad demokraatlikult läänel konkurentsieelised ja selle tagajärjed võivad olla oluliselt laialdasemad ja kauakestvamad kui majanduskriisil.

Siinkohal toaksin ma välja kaks valdkonda, neist üheks on taas energia ja teiseks meie neli vabadust, mille puhul ühe liikmesriigi huvide EL laialdasematest huvidest kõrgemale tõstmine toob pikas perspektiivis endaga kaasa meie majandusliku ja poliitilise heaolu nõrgenemise. EL Komisjon on kahel korral trahvinud USA firmat Microsoft, mõlemal korral miljardi euro suuruse summaga, monopolidevastase seaduse ehk EL keeli konkurentsipoliitika eiramise eest. Süüdistuseks oli sundmüük ehk teisisõnu, Windowsi paketiiga käis automaatselt kaasas Internet Exploreri veebilehitseja. Kui ostsid Windows operatsioonisüsteemi, said automaatselt Exploreri.

Praegu, nagu me teame, on meil endiselt valikuvõimalus: kui me ostame Windowsi, saame kasutada programme Firefox või Mozilla. Ka on meil olemas võimalus kasutada mõnda muud operatsioonisüsteemi, olgu selleks siis Linux või minu puhul Mac, millel on oma operatsioonisüsteem. Aga meil on valikuvõimalus.

Ja komisjon leiab, et sellest veel ei piisa. Samas, tulles tagasi energia juurde, on veel liikmesriike, kus siiani on takistatud sama konkurentsipoliitika rakendamine, millel on oluliselt tõsisemad tagajärjed ning rikkumised ise veelgi jultunud.

Pole paremat näidet sundseisust, kui jaotusvõrke omavad energiaettevõtted. Energia puhul ei ole võimalik valida: teie kui tarbijad saate oma gaasi osta vaid ühest jaotusvõrgust. Alternatiiv puudub. Kui energiavõrk kuulub energiat müüvale ettevõttele, ei ole teil üldse mingit valikut. Ei ole Firefoxi, ei ole Maci operatsioonisüsteemi, millele üle minna. Aga just siin, selles valdkonnas, näeme olukordi, kus EL riikide valitsused ei soovi täita omaenda kehtestatud seadusi. Minu arvates on see läbi ja lõhki ohtlik. Seaduse valikuline rakendamine on seda alati.

See omakorda toob meid oluliselt suurema teema ehk EL nelja vabaduse juurde. Meil kehtib kaupade ja kapitali täielik liikumisvabadus, peaaegu täielik inimeste liikumisvabadus ja väga piiratud teenuste liikumisvabadus. Probleem on selles, et kapitali täielik liikumisvabadus ilma teenuste täieliku liikumisvabaduseta põhjustab siseturu märkimisväärset moonutamist.

Kui Euroopa Parlament teenuste direktiivi oluliselt lahjendatud kulul viimaks vastu võttis, kriipsutati sellest maks veeteenuste vaba liikumine – mida iganes see ka ei tähendaks. Samal ajal on paljude uute liikmesriikide veevarustusteenuseid pakkuvad firmad kapitali vaba liikumist kasutades ära ostetud – vanade liikmesriikide poolt, kel on selleks vajalik kapital olemas. Ja selline teguviis üha kordub vaatamata sellele, et teenuste vaba liikumise osas kehtivad endiselt piirangud.

Euroopa seisab täna vastamisi mitmete väljakutsetega. Need on väljakutsed, mille lahendamiseks nn uued liikmed peavad oma positsioonid poliitiliseks muutma. See on küll paradoksaalne, kuid olulisemates küsimustes ei ole mitte uued liikmesriigid need, kes proteksionistlike kolkaväärtuste külge klammerduvad. Need ei ole uued liikmed, kes oma kamraade volinike ametikohtade valimise järel „suurteks luuseriteks“ nimetavad. Uutes liikmesriikides ei näe te rassistlike kampaaniais stiilis "Poola torulukksepp" või "Läti ehitustööline". Ja kui näeksitegi, siis reageeritaks sellele üldise halvakspanu, mitte eneseõigustustega.

Siit tuleneb ka minu ettekande paradoks.

Ei mingeid uusi liikmeid. Ei uusi ega vanu. Me kõik peame ühiselt välja astuma ja ütleva, et me ei ole enam nõus niisuguse kohtlemisega leppima, et meid tuleb kohelda võrdsetena, et meie probleemide näol ei ole tegemist liitumisaegsete jäänukitega.

Me peame Nõukogus, Euroopa Parlamendis ja omaenda rahvusparlamentide kaudu selgeks tegema, et eksisteerib vaid üks Euroopa, selle liikmed ja eelkõige selle kodanikud. Mitte uued ja vanad. Parafraseerides ühe kunagise, praegu süüdistuste objektiks oleva juhi sõnu: lõppeks oleme me kõik üsna hästi kasvatatud täiskasvanud, kes ei pea vaikima.